

BALTI RAVIMISTATISTIKA RAAMAT

Ott Laius, Ly Rootslane, Ravimiamet

Raamatu eellugu

Ravimiamet on kogunud Eesti ravimite kasutamise andmeid juba 1994. aastast ning mõne üksiku erandiga on igal aastal ilmunud selle kohta ka raamatu kujul kokkuvõtted, samuti on kokkuvõtted kõigile kättesaadavad Ravimiameti veebilehel. Meie kolleegid Lätist ja Leedust on avaldanud ravimite kasutamise andmeid vastavalt 2003. ja 2008. aastast.

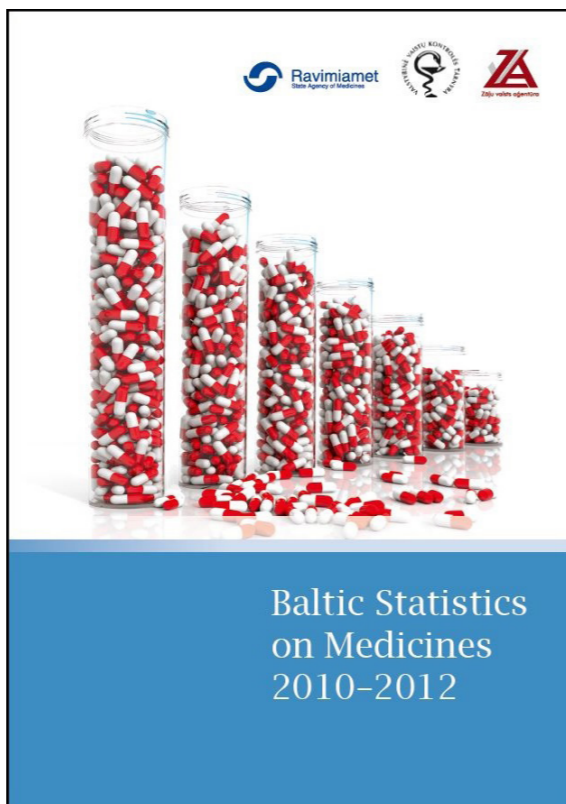
See viiski meid mõttele, et tuleks koostada ühine Balti ravimistatistika raamat, kus on kõikide toimeainete ja ravimirühmade kasutamine eri riikides pandud kõrvuti, et tuvastada suuremad erisused ja sarnasused ravimite kasutamises ning vajadusel uurida nende tagamaid.

Põhjamaad on selliseid riikide vahelisi võrdlusi teinud juba aastaid, viimati 2009. aastal (<http://nomesco-eng.nom-nos.dk/>). Erinevalt Balti statistikaraamatust võrdlevad nemad aga ainult enamas kasutatud ravimite rühmi. Meie eesmärgiks oli aga vaadata ravimite kasutamist nii toimeaine kui rühma tasandil ning kõikide toimeainete lõikes.

Üldised andmed ravimiturgude kohta

Ravimite käive hulgemüügihindades ilma käibemaksuta oli Eestis 2012. aastal 222 miljonit eurot, Lätis 260 miljonit ning Leedus 473 miljonit eurot. 1000 elaniku kohta on see vastavalt 173 000€ Eestis, 129 000€ Lätis ning 159 000€ Leedus. Viimase viie aasta trendid on olnud kõikides Balti riikides sarnased - kui 2008. aasta tasemelt 2009. aastal käive langes seoses üldise majanduskriisiga, siis järgmisel 3 aastal suurenesid kulutused ravimitele keskmiselt 4,5% aastas.

Ravimitele müügiloa taotlemise printsiibid on kogu Euroopa Liidus ühesugused ja lähtuvad EL seadusandlusest. Balti riikides turul olevate ra-

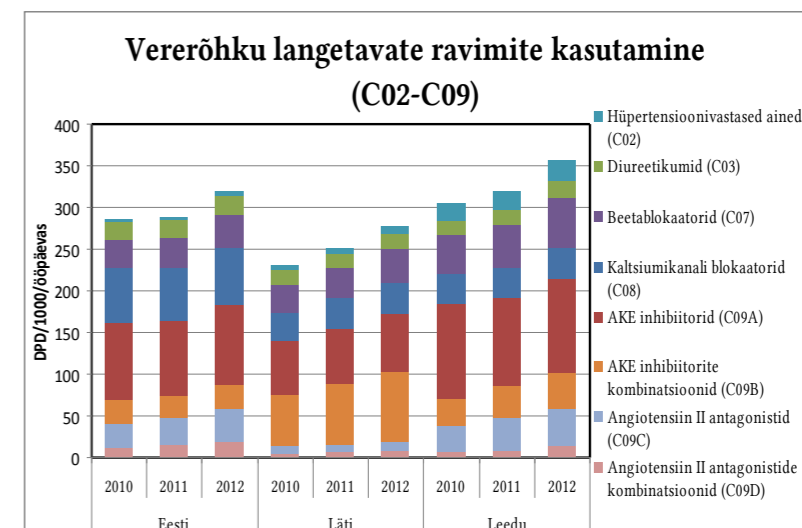
vimite arv ja valik on siiski mõnevõrra erinevad, tulenevalt ravimifirmade huvist oma tooteid ühes või teises riigis turustada. Lisaks müügiloaga ravimitele on kõigis kolmes riigis olemas ka protseduur müügiloata ravimite erandkorras kasutamiseks.

Ravimite kompenseerimise süsteem toimib Balti riikides põhimõtteliselt sarnaselt:

- Ravimite kompenseerimine toimub diagnoosi põhisedelt
- Sõltuvalt haiguse raskusest kompenseeritakse ravimist erinev protsent
- Haavatavatele patsiendirühmadele (lapsed, vanurid) on ettenähtud täiendavad soodustused
- Kui turul on sama toimeainega rohkem kui üks preparaat on kehtestatud piirhinna süsteem
- Teatavad erinevused loomulikult esinevad soodustuse protsentides ning toimeainetes, mis on ühte või teise soodustuse kategooriasse arvatud.

Ravimite kasutamise andmed

Ravimite kasutamise andmeid koguvad kõik riigid sarnaselt ravimite hulgemüüjate käest, kellel on kohustus esitada iga ravimi müüdü pakendite hulk. Aruannete intervall on küll erinev, kui Eestis ja Lätis esitatakse aruanne kord kvartalis, siis Leedu hulgemüüjad esitavad aruande iga kuu.

ATC/DPD metodoloogia

Selleks, et selliseid rahvusvahelisi võrdluseid teha, on vajalik klassifitseerida ravimeid samadel alustel. Euroopa Liidus on ravimite toimeainete kodeerimisel kasutusel ATC klassifikatsioon, mille 2013. aasta versiooni kasutati ka selle väljaande tegemisel.

Eestis on ajalooliselt kasutatud kombinatsioonpreparaatide puhul meie enda poolt loodud nn 80 lõpulis ATC kood. Võrreldavuse tagamiseks on Balti statistikaraamatus kasutatud vaid ametlikke WHO koodi, seega tuleb tulemusi vaadates arvestada, et kui mõne Eestis kasutusel oleva ravimi ATC kood lõppeb 80nest suurema numbriga, siis on selle ravimi kasutus kokku liidetud rühmapõhise kombineeritud ATC koodi alla, reeglina on sellised koodid siis kas 30 või 50 lõpuga.

Ravimite kasutamise võrdlemiseks kasutasime defineeritud päevadooside hulka 1000 elaniku kohta ööpäevas (DPD/1000/ööpäevas või DIÖ), mis on WHO poolt välja töötatud meetod erinevate toimeainete ja ravimirühmade kasutuse võrdlemiseks erinevates riikides ning erinevatel ajaperioodidel.

Defineeritud päevadoos on rahvusvaheline kokkuleppeline suurus, mis tähistab ravimi tavalist ööpäevast annust täiskasvanul vastavalt peamisele kasutamishäidustusele. Tegemist on tehnilise suurusega, mis ei pruugi näidata tegelikku päevadoosi, kuna ravimi kasutamisel näiteks ägedate haiguste puhul võib tegelik päevane annus kokkuleppelisest suuresti erineda.

DPD/1000/ööpäevas annab arvutusliku hinnangu sellele, mitu inimest 1000st kasutab mingit toimeainet iga päev kokkulepitud annuses.

Eesti rahvaarvu juures näiteks tähendab DPD/1000/ööpäevas väärtus 5, et seda toimeainet (või toimeainete rühma) kasutab iga päev arvutuslikult 5 inimest 1000st, ehk $5 \cdot 1300 = 6500$ inimest (võttes Eesti rahvaarvuks 1,3 miljonit inimest).

Siinjuures tuleb tähele panna, et WHO ei ole defineeritud päevadoosi omistanud ning seetõttu on kokkuvõttest välja jäetud kasvajatvastaste ravimite (v.a hormoonide antagonistid), üld- ja lookaalanesteetikumide, silmaravimite (v.a glaukoomi ravimid) ja kõigi dermatoloogiliste ravimite kasutamise andmed. Põhjuseks on ravimite annustamise individuaalsus (dermatoloogilised ravimid), ravimite ühekordne kasutamine (anesteetikumid) või ravimisel väga erinevate manustamisskeemide kasutamine (kasvajatvastased ravimid). Samuti jätsime välja need ravimirühmad, kus võib riikide vahel esineda erisusi ravimiks või mitte-ravimiks klassifitseerimisel, näiteks vitamiinid ja mineraalained.

Tulemused

Kui liita kokku kõik ravimite rühmad, mida raamatus analüüsiti, siis kasutati 1000 elaniku kohta ööpäevas kõige enam ravimeid Leedus, kokku 988 DPD/1000/ööpäevas. Lätis oli vastav number 845 ja Eestis 958. Seega on ravimite kasutamine suhteli-

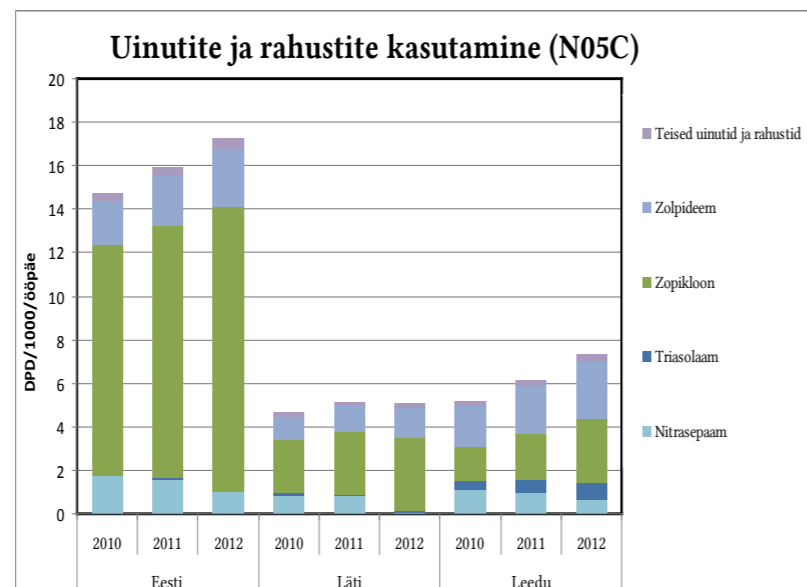
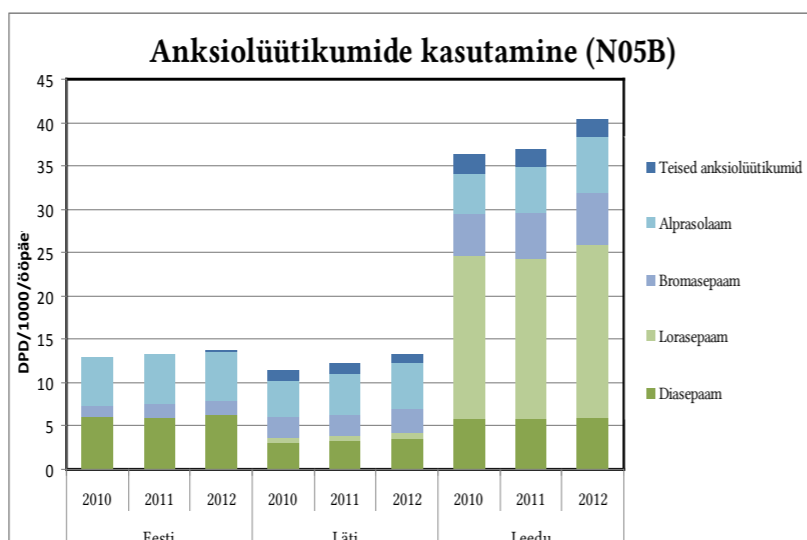
selt sarnane, erinevus üldises ravimite kasutamises on kõige vähem ravimeid kasutanud Läti ning kõige rohkem ravimeid kasutanud Leedu vahel 15%.

Kui aga võrrelda erinevate rühmade ravimite kasutamist, siis leiame nii rühmi, kus ravimite valik ning kasutamise sagedus on sarnane, kui ka neid, kus erinevused on suured. Kuna erinevused on enamasti põnevamad, keskendumme järgnevas analüüsis just neile.

Suurimad riikidevahelised erinevused on psühholetiliste ravimite kasutamises. Suured on erinevused nii rühmade vahel kui ka toimeainete valikus.

Kui antipsühhootikumide kasutatakse Leedus natuke alla 2 korra rohkem kui Eestis (11,5 DIÖ vs 6,9 DIÖ) ning Läti on täpselt kahe vahepeal (9,0 DIÖ), siis anksiolüütikumide kasutatakse Leedus enamvähem 3 korda rohkem kui Eestis või Lätis (40,5 DIÖ Leedus, 13,8 Eestis ja 13,4 Lätis). Seejuures kasutatakse Leedus lorasepaami rohkem kui Eestis või Lätis anksiolüütikumide kokku. Eestis ei kasutata seda toimeainet peaaegu üldse ja Lätis moodustab see umbes 6% anksiolüütikumide kogukasutusest. Samas on Eestis jällegi uinutite ja rahustite kasutamine (17,3 DIÖ) 2 korda suurem kui Leedus (7,4 DIÖ) ning 3 korda suurem kui Lätis (5,1 DIÖ). Peamiselt tuleneb selle ravimirühma kasutamise erinevus zopiklooni kasutamise arvelt, mida Eestis tarbitakse oluliselt suuremas koguses, kui meie naabrite juures.

Antidepressantide kasutamine on Lätis 2 korda väiksem kui Eestis või Leedus, kus kasutamine on enam-vähem samal tasemel (9,5 DIÖ Lätis, 19,7 DIÖ Eestis ja 23,4 DIÖ Leedus). Ravimite valik on aga kõikides riikides üldjoontes sarnane - kõige rohkem

kasutatakse selektiivseid serotoniini tagasihaarde inhibiitoreid ning toimeainetest estsitalopraami. Erisena võib välja tuua, et Lätis moodustavad üldisest antidepressantide kasutamisest natuke suurema osa tritsüklilised antidepressandid (17%), kui Eestis (10%) või Leedus (6%).

Üsna suured erinevused esinevad siin-seal ka südameravimite kasutamises. Välja võiks tuua trimetasiidiini kasutamise, mis on Leedus (22,9 DIÖ) 2 korda suurem kui Eestis (11,3 DIÖ) või Lätis (9,5 DIÖ). Arvestades selle toimeaine mõõdukat kliinilist efektiivsust on selle kasutamine muidugi kõikides riikides üsna suur, võrreldes seda näiteks Põhjamaadega (kasutamine kõigis riikides alla 0,5 DPD/1000/ööpäevas).

Vererõhku langetavad ravimid on kõigis Balti riikides

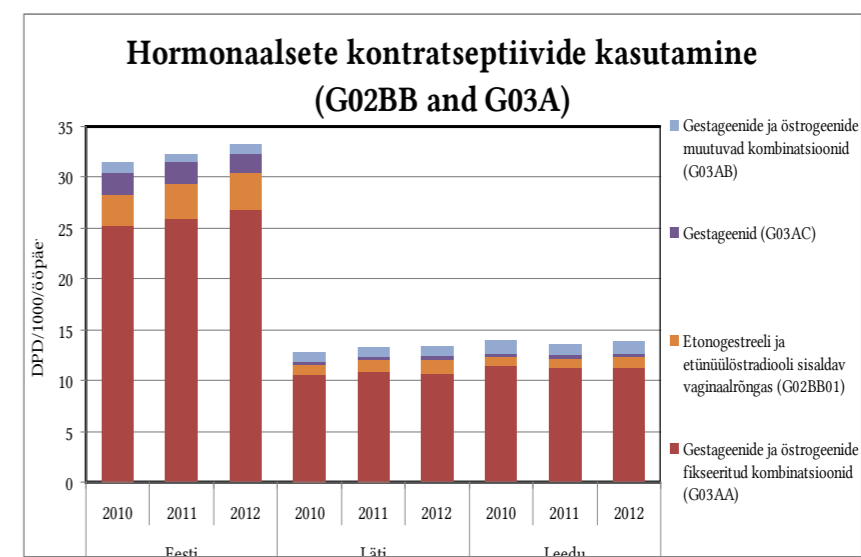
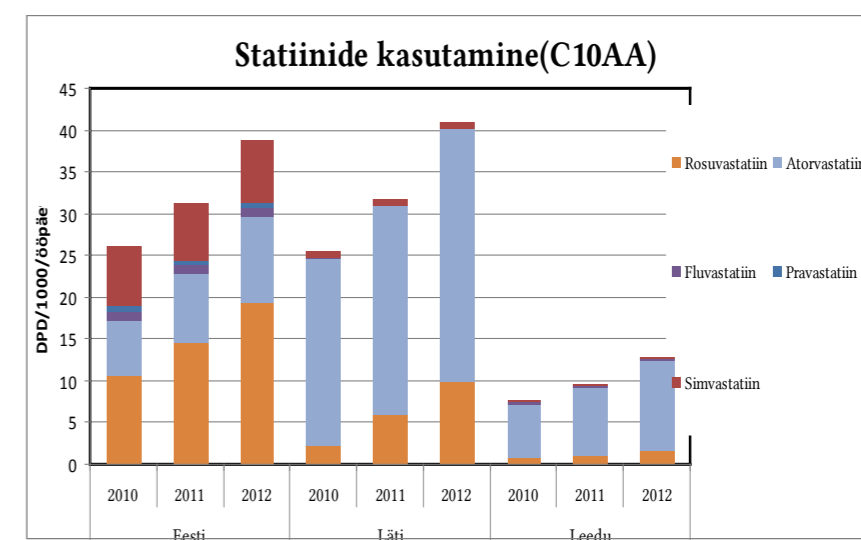
kõige laialdasemalt kasutatav ravimirühm ning üldine kasutamine ei ole riikide vahel väga erinev (~25%). Samas eelistatakse eri riikides natuke erinevaid ravimeid. Kui Eestis on protsentuaalselt teiste riikidega võrreldes suurem kaltsiumkanaliblokaatorite kasutamine, siis Lätis AKE inhibiitorite kombinatsioonipreparaatide kasutamine ja Leedus moksonidiini kasutamine (17,2 DIÖ), mis ületab kasutamise Lätis (4,2 DIÖ) 4 kordselt ning Eestis 8 kordselt (2,1 DIÖ).

Statiinide kasutamine on Leedus üsna madal - 12,9 DIÖ, kui Eestis ja Lätis on see vastavalt 38,9 DIÖ ning 41,0 DIÖ. Statiinide kasutamine on viimastel aastatel Eestis vägagi jõudsalt tõusnud, seoses nende ravimite hindade langusega ning soodusprotsentide tõusuga ning moodustab praeguseks ~40% Põhjamaade keskmisest kasutusest, mis on paari aasta taguse tulemusega võrreldes oluline edasimineku.

Veel tahaks välja tuua hormonaalsete kontratseptiivide kasutamise erinevuse, mis on Eestis üle 2 korra suurem, kui Lätis või Leedus (30,1 DPD/1000/ööpäevas Eestis, 13,8 Lätis ja 14,0 Leedus).

Kokkuvõtteks

Kui me jätame välja eelmises lõigus mainitud ravimirühmad-toimeained ning veel mõned ekstreemumid, siis me saime teada, et enamasti on ravimite kasutamine Balti riikides küllaltki sarnane. Mis on ka loogiline, sest nii meie haigestumusnäitajad kui ka rahalised võimalused on samades suurusjärgudes. Miks

üht või teist toimeainet või ravimirühma mõnes riigis rohkem kasutatakse kui teises võib olla kinni nii traditsioonides, ravimite kompenseerimise süsteemis kui ka ravimifirmade reklaamitöös. Kindlasti ei ole ka nii, et võidab see, kes kasutab kõige rohkem ravimeid. Ravim peab olema määratud õigele inimesele ning õiges annuses. Ravimite väljakirjutamise kvaliteeti loomulikult hulгимүүги andmete alusel hinnata ei saa ning selleks oleks vaja analüüsida ravikindlustuste retseptiandmeid. Ma usun, et meie raamat on täpsemate analüüside kavandamiseks hea alguspunkt. Loodame mõne aasta möödudes Balti ravimistatistika väljaannet uuendada ning siis näeme, kas ravimite kasutamine Balti riikides muutub sarnasemaks või hoopis erinevamaks. Balti ravimistatistika raamat on leitav ravimiameti veebilehelt (www.ravimiamet.ee), aga kui eelistate paberkoopiat, siis saatke meile palun e-kiri aadressile info@ravimiamet.ee. Head uudistamist!